

JUSTNEXUS één jaar op weg

Op donderdag 2 oktober kwamen de partners van het onderzoeksproject JUSTNEXUS samen in Utrecht voor een middag vol kennisuitwisseling, reflectie en inspiratie. Tijdens de bijeenkomst kwamen 27 onderzoekers, praktijk- en kennispartners en studenten samen om terug te blikken en vooruit te kijken.

De middag begon met een gezamenlijke lunch en een korte creatieve activiteit rond toekomstdenken, begeleid door Tom Loois en Rianne Janssen. De oefening bracht deelnemers op een speelse manier in gesprek over de toekomst van rechtvaardige duurzaamheidstransities en de rol van de leergemeenschappen binnen JUSTNEXUS.

Presentatie voortgang project

JUSTNEXUS wordt geleid door Maarten Hajer en Toon Meelen van de Universiteit Utrecht, en sinds 1 september 2025 is het onderzoeksteam compleet. De laatste twee postdocs zijn gestart met hun onderzoek, waardoor alle werkpakketten nu volledig bemand zijn. JUSTNEXUS telt inmiddels een team van vijftien onderzoekers en begeleiders die samenwerken aan de vraag hoe transities in mobiliteit, energie en huisvesting rechtvaardiger kunnen worden vormgegeven.

Het eerste jaar van het project stond vooral in het teken van het opstarten van de onderzoeken binnen de verschillende werkpakketten en het gezamenlijk verkennen hoe de leergemeenschappen het best vorm kunnen krijgen. JUSTNEXUS werkt daarbij samen met een breed scala aan maatschappelijke partners uit de mobiliteits-, energie- en huisvestingssector. Samen bouwen we aan leergemeenschappen waarin kennis wordt gedeeld, nieuwe inzichten ontstaan en innovatieve oplossingen worden ontwikkeld voor sociale rechtvaardigheid in duurzaamheidstransities.

Eerste onderzoeksresultaten

Toon Meelen presenteerde de voortgang van het project, de resultaten tot nu toe en de plannen voor het komende jaar. Hij gaf een korte herintroductie van het JUSTNEXUS-project, dat werkt aan een rechtvaardige transitie binnen de samenhang van mobiliteit, energie en huisvesting, en stelde het onderzoeksteam voor.

Daarna lichtte hij twee casussen toe waar JUSTNEXUS het afgelopen jaar actief bij betrokken is geweest. De eerste betrof het project *Buurtbestuurders* in Friesland, gebaseerd op het masteronderzoek van Melanie Broos (Universiteit Utrecht) naar een deelauto-project in de provincie. Dit onderzoek, uitgevoerd tussen januari en juli 2025 in samenwerking met onderzoekers van

JUSTNEXUS, leverde waardevolle inzichten op over lokale nexus-initiatieven op het snijvlak van energie, mobiliteit en huisvesting, met bijzondere aandacht voor sociale rechtvaardigheid. De belangrijkste bevindingen en lessen uit deze casus zijn samengevat in het rapport dat beschikbaar is via de JUSTNEXUS-website.

De tweede casus die Toon presenteerde ging over woningcorporaties en duurzame mobiliteit. In dit onderzoek, uitgevoerd door de Universiteit Utrecht in samenwerking met De Groene Huisvesters, is met behulp van een landelijke enquête onderzocht hoe woningcorporaties omgaan met duurzame mobiliteit en welke uitdagingen zij daarbij ervaren. Uit de eerste editie van de enquête (2023) en de vervolgmeting in 2025 blijkt dat corporaties steeds meer aandacht besteden aan elektrische deelmobiliteit en de elektrificatie van hun wagenpark. Tegelijkertijd blijven wet- en regelgeving, zoals de Woningwet en parkeernormen, belangrijke belemmeringen voor verdere verduurzaming. Ook de resultaten van dit onderzoek zijn terug te vinden op de JUSTNEXUS-website.

Partners aan het woord

Vervolgens deelden verschillende partners hun perspectieven op de samenwerking en de toekomstige kansen binnen het JUSTNEXUS-project. Sprekers waren Gerard Benckhuijsen (Louwman), Lisa Verhaeghe (De Groene Huisvesters), Sjoerd Bakker (Rasile Group / FreedomLab) en Vincent Wever (Gemeente Amersfoort). Zij gingen in op de eerste resultaten en bespraken hoe onderzoek en praktijk elkaar in de komende fase verder kunnen versterken.

Vanuit Louwman en Rasile Group kwam het voorstel om nauwer aan te sluiten bij de lokale leergemeenschappen en te verkennen of masterstudenten of studentconsultancyprojecten aan hun vraagstukken kunnen worden gekoppeld. De Gemeente Amersfoort gaf aan nog te zoeken naar manieren om de onderzoeksresultaten beter te laten landen binnen de organisatie, bijvoorbeeld via een sessie met het bestuur om draagvlak te creëren, gevolgd door een bredere interne doorwerking. Alternatieve vormen van borging worden de komende tijd verder uitgewerkt.

Talkshow met postdocs, promovendi en een masterstudent

Aansluitend volgde een talkshow met onderzoekers, onder leiding van Maarten Hajer. De PhD's, postdocs en masterstudent vertelden kort over hun onderzoek, wat er het afgelopen jaar is gedaan en hoe hun werk aansluit bij de thema's van JUSTNEXUS.

Clara Gachant (postdoconderzoeker, Universiteit Maastricht) en *Ariyan Bighashdel* (postdoconderzoeker, Universiteit Utrecht – Betawetenschappen) zijn beiden op 1 september 2025 gestart. Clara onderzoekt hoe bedrijfsmodellen en gebruikerspraktijken kunnen bijdragen aan rechtvaardige nexus-transities, terwijl Ariyan zich richt op de rol van technologie en algoritmen in het bevorderen van een eerlijke en duurzame nexus.

Rianne Janssen (promovenda, Universiteit van Amsterdam) en *Eline Boersma* (promovenda, Universiteit Utrecht) werken sinds oktober 2024 aan hun onderzoek. Beiden hebben inmiddels hun onderzoeksvoorstel gepresenteerd en goedgekeurd gekregen. Rianne richt zich op verbeelding en toekomstdenken over een rechtvaardige nexus van mobiliteit, energie en huisvesting, en Eline onderzoekt eigenaarschap en regelgeving, met een vergelijking tussen publieke, private en coöperatieve modellen.

Tot slot kwamen Fronika de Wit (postdoctorand, Universiteit Utrecht) en Seyda Bahadin (masterstudent, Universiteit Utrecht) aan het woord. Fronika is aanspreekpunt voor de partners en verzorgt het projectmanagement binnen JUSTNEXUS. Daarnaast doet zij onderzoek naar multilevel governance en transdisciplinair leren, met bijzondere aandacht voor de samenwerking binnen de leergemeenschappen. Seyda Bahadin, begeleid door Fronika, onderzoekt de lokale casus in Amersfoort en kijkt naar de relatie tussen energiearmoede, mobiliteitsarmoede en huisvestingsproblematiek op wijkniveau.

World Café: gezamenlijke reflectie en toekomstverkenning

Onder begeleiding van het projectteam, met Fronika de Wit als moderator, vond een interactieve World Café-sessie plaats. Het doel van deze sessie was om gezamenlijk te reflecteren op de voortgang van JUSTNEXUS, ideeën te verzamelen voor het voortgangsverslag en richting te geven aan de toekomst van het project. Deelnemers konden in drie korte rondes aanschuiven bij verschillende tafels, afhankelijk van hun interesse, en bespraken thema's die centraal staan in de samenwerking tussen onderzoek en praktijk.

Na een korte toelichting op de methodiek wisselden deelnemers in rondes van tien minuten van tafel, of kozen ervoor om bij één onderwerp te blijven. Elke tafel had een eigen moderator en gespreksvorm, met ruimte voor notities, post-its en creatieve reflectie. Aan het einde werden de belangrijkste inzichten plenair gedeeld.

Er waren vier tafels:

1. Inspiratie en leerpunten – begeleid door Eline Boersma
2. Toekomstbeelden en samen impact maken – begeleid door Rianne Janssen en Maarten Hajer
3. Reinforcement learning en JUSTNEXUS – begeleid door Ariyan Bighashdel (in het Engels)
4. Business models en user practices – begeleid door Clara Gachant (in het Engels)

De eerste twee tafels werden nader uitgewerkt, omdat ze gericht waren op gezamenlijke reflectie en toekomstverkenning en dienen als input voor het voortgangsverslag.

Tafel 1 - Inspiratie en leerpunten

Deze tafel richtte zich op wat deelnemers inspireert in het project en waar verbetering mogelijk is in de samenwerking tussen onderzoek en praktijk. Deelnemers waardeerden de energie en inspiratie die voortkomen uit de combinatie van verschillende domeinen en achtergronden binnen JUSTNEXUS. De creatieve, verbeeldingsgerichte aanpak werd gezien als onderscheidend en stimulerend.

Tegelijkertijd kwam naar voren dat er behoefte is aan nauwere samenwerking tussen onderzoekers en partners, bijvoorbeeld via gezamenlijke field visits om beter inzicht te krijgen in elkaars context en om resultaten concreter te vertalen naar de praktijk. Tijdens de field visit in Helmond werden waardevolle praktijkvoorbeelden gedeeld, zoals de rol van ondernemers in duurzame en rechtvaardige transities (bijvoorbeeld het initiatief van Karel van Rooij).

Ook werd gesproken over de vorm en communicatie van het project. De levendigheid van de bijeenkomsten mag beter worden weerspiegeld in de meer formele rapportages. Er is behoefte aan meer storytelling, visualisatie en toegankelijke communicatievormen, zoals visuele rapportages, scenario's en tools waarmee partners kennis intern kunnen delen.

Daarnaast kwam de wens naar voren om de horizon van JUSTNEXUS verder te verbreden door nieuwe perspectieven en thema's te betrekken, zoals eenzaamheid, mobiliteitsarmoede en niet-economische waarden. Deze onderwerpen worden gezien als essentieel om de sociale dimensie van rechtvaardige transities beter te begrijpen en zichtbaar te maken.

Tot slot werd besproken dat de samenwerking binnen het project veel energie en inspiratie oplevert, maar dat de doorwerking op beleidsniveau nog versterkt kan worden. Partners willen gezamenlijk verkennen hoe onderzoeksresultaten beter kunnen bijdragen aan beleidsvorming en grotere maatschappelijke vraagstukken, bijvoorbeeld rond de balans op het elektriciteitsnet of het meten van brede welvaart.

Tafel 2 - Toekomstbeelden en samen impact maken

Tafel 2 richtte zich op de toekomst van JUSTNEXUS en de vraag hoe succes eruit ziet in 2027, en welke stappen nu al kunnen worden gezet om daar te komen. De gesprekken draaiden om de kracht van verbeelding als motor voor verandering. Deelnemers bespraken hoe het herontwerpen van toekomstbeelden kan bijdragen aan transities. Alleen weten dat iets anders moet, is niet genoeg; verandering moet ook worden gevoeld en ervaren. Emotie, beleving en kunstzinnige interventies kunnen helpen om vastgeroeste denkpatronen los te laten en ruimte te maken voor nieuwe perspectieven.

Daarnaast kwam het belang van gezamenlijk leren en experimenteren sterk naar voren. Er was veel enthousiasme om sneller te gaan experimenteren met nieuwe ideeën, bijvoorbeeld via kleinschalige pilots of interventies binnen organisaties waarin onderzoek, beleid en praktijk elkaar direct kunnen

ontmoeten. Deelnemers benadrukten dat het leerproces zelf net zo waardevol is als de concrete resultaten. Door samen te proberen en te reflecteren, ontstaat vertrouwen en nieuwe kennis.

Ook werden nieuwe vormen van samenwerking en kennisuitwisseling verkend. Zo ontstonden creatieve voorstellen, zoals meeloopstages voor onderzoekers of kunstenaars binnen organisaties om elkaars werelden beter te leren kennen. Een andere suggestie was het aanstellen van een 'bedrijfsnar': iemand die met humor en verbeeldingskracht helpt om vastgeroeste patronen te doorbreken en nieuwe manieren van denken te stimuleren.

In de toekomstverkenning schetsten de deelnemers een inspirerend beeld van 2027. In dit toekomstbeeld is er sprake van een Donut Nexus, waarin sociale en ecologische rechtvaardigheid geïntegreerd zijn. JUSTNEXUS heeft dan richtlijnen of formats ontwikkeld, gebaseerd op de inzichten uit het project, die bruikbaar zijn voor gemeenten en andere organisaties. Het project staat bovendien bekend om zijn radicale inclusiviteit, met bijzondere aandacht voor het sociale domein, huisvesting en kwetsbare groepen. Deelnemers benadrukten ook het belang van schaalbare verbeelding: manieren om de kracht van verbeelding te delen met bredere publieken, bijvoorbeeld via tentoonstellingen, podcasts of audiowandelingen.

Tot slot werd de wens uitgesproken om een gemeenschappelijke taal te ontwikkelen die de verschillende sectoren en disciplines binnen de nexus verbindt. Zo'n gedeeld begrippenkader kan helpen om silo's te doorbreken en de samenwerking tussen onderzoek, beleid en praktijk te verdiepen. Samenvattend schetste tafel 2 een toekomst waarin JUSTNEXUS fungeert als platform voor verbeeldingskracht, radicale inclusiviteit en praktische experimenten.

Tafels 3 en 4

De discussies bij tafel 3 en 4, respectievelijk over reinforcement learning en over businessmodellen en gebruikerspraktijken, vonden plaats in het Engels en worden meegenomen in het verdere onderzoek van Ariyan Bighashdel en Clara Gachant. Deze gesprekken leverden waardevolle input op over de rol van data, technologie en algoritmen in rechtvaardige transitie, en over hoe innovatieve bedrijfsmodellen en gebruikerspraktijken kunnen bijdragen aan de koppeling tussen mobiliteit, energie en huisvesting. De inzichten uit deze tafels worden geïntegreerd in de lopende analyses binnen het project en vormen een belangrijke basis voor de komende onderzoeksfase.

Afsluiting

Tot besluit werd vooruitgeblikt op de komende periode. In juni 2026 vindt de volgende leergemeenschapsbijeenkomst plaats onder het thema *Recoding*, waar partners en onderzoekers opnieuw samenkomen om inzichten te verdiepen en te vertalen naar praktijkgerichte richtlijnen. In het najaar van 2026 volgt de jaarlijkse partnermeeting, waarin de voortgang van het project centraal staat en nieuwe samenwerkingen worden verkend. Daarnaast blijft er aandacht voor gezamenlijke communicatie, publicaties en de ontwikkeling van nieuwe casussen die recht doen aan de diversiteit en ambitie van JUSTNEXUS.